

International Science Group

ISG-KONF.COM

XIV

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE**

**"DEVELOPMENT, EDUCATION, CULTURE: INTEGRATION
TRENDS IN THE MODERN WORLD"**

**Oslo, Norway
April 11 - 14, 2023**

ISBN 979-8-88955-325-0

DOI 10.46299/ISG.2023.1.14

DEVELOPMENT, EDUCATION, CULTURE: INTEGRATION TRENDS IN THE MODERN WORLD

Proceedings of the XIV International Scientific and Practical Conference

Oslo, Norway
April 11 – 14, 2023

UDC 01.1

The 14th International scientific and practical conference “Development, education, culture: integration trends in the modern world” (April 11 – 14, 2023) Oslo, Norway. International Science Group. 2023. 585 p.

ISBN – 979-8-88955-325-0

DOI – 10.46299/ISG.2023.1.14

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

92.	Хомич О.Б., Харлаш Л.М., Шахова К.К. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА КІБЕРБУЛІНГУ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ	391
93.	Шкіндер К.А., Грекова А.В., Бурдіна Я.Ф. АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ТЕМІ: "ВОДНЕВИЙ ПОКАЗНИК БІОЛОГІЧНИХ РІДИН"	397
PHILOLOGY		
94.	Alizadeh A.U.A. THE POWER OF SPEECH IN THE WORK OF NIZAMI GANJAVI	400
95.	Farmahei Z. МЕТАФОРИ У МОВІ ІНТЕРНЕТ ІСТОРІЙ ОЛЕКСАНДРА ВІЛЬЧИНСЬКОГО	404
96.	Golovchak N., Kushnirchuk O. DEUTSCHUNTERRICHT ONLINE: METHODISCHE BESONDERHEITEN	408
97.	Sytnyk I. LEXIS AS A FOUNDATION FOR STUDENTS' CHINESE COMMUNICATIVE COMPETENCE	414
98.	Губа Л.О. "ЗОДІЯК" ЛЕОНІДА МОСЕНДЗА: ПОЕТИЧНИЙ МАНІФЕСТ ТВОРЦЯ	417
99.	Фишук Л., Пижівська Т. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	425
PHILOSOPHY		
100.	Лакуша Н.М. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	430
PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES		
101.	Muratbekov M.B., Bayandiyev Y.N. EXISTENCE AND SEPARABILITY OF SOLUTIONS OF A DIFFERENTIAL HYPERBOLIC TYPE OPERATOR IN $L_2(\mathbb{R}^2)$	432

«ЗОДІЯК» ЛЕОНІДА МОСЕНДЗА: ПОЕТИЧНИЙ МАНІФЕСТ ТВОРЦЯ

Губа Людмила Олексіївна

кандидат філологічних наук, доцент, старший викладач
Дніпровський державний медичний університет

Поетична збірка Леоніда Мосендза «Зодіак», що вийшла у Празі у 1941 році, об'єднала лірику поета 1921-1936 років. Це було перше і єдине окреме видання віршованої спадщини поета. Справедливо вважається, що у ній, насамперед, вирізняється мотив національно-визвольної боротьби українського народу після Першої світової війни [1, с.66], але цим її цінність далеко не обмежується. М. Неврлий назвав творчість цього представника празької поетичної школи «багатим виявом людського духу» [2, с.4]. В. Шелест підкреслює творчу різноманітність, передусім у поетичній тематиці Л. Мосендза, яка є «додатним показником широчині його спостережливості й універсальності в засобах поетичного засягу, що також є мірилом його інтелектуального рівня в світосприйманні» [3]. Стилістично його поезія є оригінальним і вишуканим поєднанням неокласицизму, неоромантизму, раціоналізму і імпресіонізму, вважає І. Набитович, з чим важко не погодитись [4, с.64]. Збірка була сформована вже у зрілому віці і, треба думати, її композиція відображає творчий і духовний шлях поета, чиї вірші до того часу були розпорошені по різних періодичних емігрантських виданнях.

Мосендз об'єднує свої вірші у цикли, які, на думку творця, послідовно розвивають і найбільш повно репрезентують головні мотиви його творчості. Спробуємо розкрити намір поета, який у цьому збірнику намагався представити читачу квінтесенцію своєї творчості.

Сама назва збірки говорить про амбітні наміри творця. Семантичне поле слова «зодіак» несе в собі і долю, що накреслена на небесах, і шлях, яким треба пройти, і коло, з якого не вирватись, і призначення, якого не уникнути, і у той же час – направленість у космічну, незвідану, усипану зірками даль. Поет згрупує вірші по циклах, що наводить на думку про сузір'я, по колу яких він хоче нас провести, хоча їх не 12, як у зодіакальному поясі, а 19.

Відкриває збірку цикл «**Волинський рік**», присвячений спогадам про Батьківщину. Це своєрідна експозиція, але поет робить акцент не на втраченому раю, а на енергійному чині, дії, яких потребує скривджена земля. Замилування прозорими і ніжними осінніми пейзажами змінюється нестримним бажанням мчати по степу на крилах буйного вітру, наздогнати простір, шпурнути у вир час і підвестись до зір. Наступний вірш – молитовне поклоніння рідній землі, її красі і мудрості і в той же час філософське прийняття смерті, що є зародком нового життя. Завершальний текст циклу є його кульмінацією. Природа обожнюється, вона є місцем його погребіння. Пробудження природи і воскресіння Того, хто в гробі, здається немислимим, але звернення до уособленого гаю, що «зеленим

краєм ризи прикриє» і сповідає гріхи злуди, дає герою, який постає у ролі якщо не зрадника, то друга зрадника, Юди, тверду віру у майбутнє прощення:

Він ще у гробі. Я цеє знаю!
І хоч за друга мені був Юда,
але простить він мені, мій гаю!
Так цеє буде. Я вірю: буде! [5,с.9]

Цей мотив вини і спокути стане одним з центральних у творчості Мосендза, але своєрідність осмислення цієї болісної теми у тому, що поет завжди прагне вийти з зачарованого кола покірності долі.

В легенді «**Касьян і Микола**» поет переосмислює народну притчу про двох святих, згідно з якою Господь вшановує не зваженого Касьяна, а Миколу, який забруднився, щоб допомогти бідному селянину у тяжкій роботі. Поет радикалізує провину Миколи: той скоює смертний гріх, вбивши кривдників дитини. Його риза не просто забруднена, вона у крові! Дивовижно, але Господь прощає Миколу і возвеличує його біля себе, над відміну від Кас'яна, який виконав наказ і повернувся у незаплямованих білих одежах. Така чистота неприйнятна для поета і, як він вважає, неприйнятна і для Господа, бо рівнозначна байдужості до страждань людей. «Розп'ята земля» стучить в Божественне серце і в серце поета та закликає до помсти.

Художній простір циклу «**Подебранські дні**» наповнений подебрадськими пам'ятками, алюзіями на літературні тексти, експериментами з хронотопом: час може зупинятись, переносити героя у інші часи і країни, але все підпорядковане одній думці – осмисленню свого шляху і шляху України. Пам'ятник королю Іржі (Юрію) на центральній площі Подебраде викликає пряму асоціацію з монументом Богдану Хмельницькому у Києві, і з гіркотою поет констатує, що, на противагу мудрому правителю Чехії, «булава гетманська впиалась в чужинний Схід...». Величний замок, романська вежа, яка чатує над Лабою (Ельбою) десять віків, учений імператор Рудольф і його астроном Тихо Браге символізують «століття розвою, приплив і відплив» і продовження «снаги»: всі ці герої досі стоять на варті свого західного, культурного шляху. Пейзажні зарисовки: чи то міський зимовий пейзаж, чи то розкіш літнього полудня на берегах Лаби (Ельби) – завжди переходять у сни-спогади про покинуту батьківщину та її долю і трагічне розуміння недосяжності спокою: тарасконських снів поету «не присниться». Звідси постає неунікненість боротьби, поет мусить бути вождем, зібравши своє військо – «когорти слів». І хоча сумніви не лишають його, шатер вже розгорнуто:

«Стилет чи стилос?» ... Сумнів знову:
чи віск м'який чи синя сталь?
А за шатром, наготові,
стоїть нездолана печаль[5,с.20].

У цьому циклі виникає і дорогий для поета мотив про сплав сьогодення з наукою, про пісню мотору, яка «нас чекає над морем українських сил!». У наступних віршах поет із захватом перед Божественною таємницею малює величну космологічну модель світу і складає гімн людському розуму та його

нескінченному прагненню до знань. Як підкреслює чеський дослідник М. Неврлий, Мосендз «вплітає до модерної української поезії філософські й цивілізаційні мотиви, що взаємозалежать від питань екзактних наук на пізнанні природи і Всесвіту» [2, с.7].

Постійними у циклі є звертання до Божественних сил. Одна з поезій починається з перших слів католицької молитви до Діви Марії, які в останньому рядку перетворюються на «Ave, Україно!», чим автор досягає катарсичного відчуття любові і обожнювання рідної землі, вводить її у західний духовний простір.

Остання поезія повертає нас до основної теми циклу. Це пристрасна молитва до когось, «хто всепробачливий й ласкавий». Це прохання про найсильніше бажання вигнанця – повернутись до свого дому «хоч старцем» і моління про прощення – за те, що покинув свій дім. Поет відчуває цей біль як ганьбу, розпач від того, що навіки зостанеться «рабом чужої ласки і чужої справи». Це найемоційніший і найщиріший вірш циклу, де прямо звучить голос поета, чия молитва так і не дійшла до адресата.

Невеличка поема «**Флягелянти**» з екзотичним середньовічним сюжетом – ще один аспект теми спокути за гріхи на фоні любовного сюжету. Жінка закохується в красеня, чий шлях – спокутування гріхів людства і повна аскеза. Ліричний герой, занурений у світ «коштовних фоліантів», прагне відтворити вічність у своїй любові, написати свою історію кохання, але жінка сповнилась земною любов'ю до того, хто віддав себе на спокуту, до його краси «в кривавому екстазі». Сила його поклику манить її і спонукає відректись від усталеного безпечного буття заради примарної надії на взаємність. Вона приносить себе у жертву, але це вільний її вибір, бо тільки такою беззастережною може бути справжня відданість. Це доволі прозорчі алегоричні роздуми над шляхами, обраними вигнанцями: тиха гавань, корисна діяльність або розкидання перлів перед тими «хто тільки жебраками, а іншим будь не смів», чи, може, вони і є ті самі жебраки? І лише жінка може так рішуче і безумовно віддати себе у жертву своїй любові.

«**Нівелір**». Сама назва циклу відображає іншу стадію самовідчуття людини, що несе хрест вигнання, – відчуття відносності і марності зусиль для боротьби. Нівелюється все – море, земля, небо, і це підкреслюється анафорою, на якій збудований перший вірш циклу. Відсутність як надії, так і відчаю лейтмотивом проходить через цей твір. Образ примарного вітрильника (який потім виросте до цілої поеми «Вічний корабель»), мотив сну, безсмысленого руху-падіння без кінця, зупинка часу, загублений слід світла, – такими образами рясніє цей твір. Єдиний вірш виокремлюється за тональністю – «Віольно – ніжні дрібні Плеяди...». Це відважний виклик, де автор зухвало прирівнює себе до Творця як величного музиканта, що створив Всесвіт, і стверджує його основу – надію і сподівання, які перемагають одчай і муки. Але в останній строфі він парадоксально змінює акценти, воскресивши в створеному ним світі не Марію, що все кинувши, слухала проповіді Христа, а Марту з Нового Завіту, що несла на собі всі побутові тяготи. Це ніби сплеск спротиву проти тієї збайдужілості, що

огортає поступово людину і перетворює її на мерця. Воскресіння Марти – це возвеличення того, хто несе на собі тяжку ношу повсякденності. І знов останній вірш повертає нас до основної теми – поразки поета і всього, що складало його світ і його життя. І поет знов вдається до переосмислення біблійського образу, але вже зі Старого Завіту, – дерева добра і зла, від якого залишився лише опалений пень. Таким чином, рай не просто втрачений, він знищений, і провина лежить на тій книжній мудрості, яку поет обожнював і проти якої збунтувався. Але бунт не вдається. Заплямивши тільки поріг книжкового царства «шарлатним струмком» чи то своєї, чи то книжкової крові, він почувається трофеєм цього царства, яке залишається непереможеним.

Наступний цикл – вінок із 14 сонетів «**Юнацька весна**» – можна назвати вершиною лірики Мосендза і з точки зору інтенсивності почуття, и з боку поетичної майстерності. І. Яремчук підкреслює: «Для такого поета культурних переживань, як Мосендз, глорифікується у жанрі сонета його здатність накопичувати і зберігати культурну традицію, тримати в собі образ «світу, втраченого очам поета» і оживлювати його. ... У «сонеті сонетові» поет прославляє і формальні можливості жанру, які сприяють його невмирущості навіть серед новітньої поетичної зброї. Приваблює Л. Мосендза його «математичність», і здатність «сформувавши транс» та, водночас, гнучкість, пластичність в умілих руках, навіть покірність. Таким чином у поетичній візії сонет абсолютизується» [6, с.177]. Автор демонструє віртуозне володіння цією твердою поетичною формою. За приклад він бере італійський сонет, що складається з двох катренів і двох терцин. Думка поета розвивається за схемою: зав'язка – розвиток – кульмінація – розв'язка, яка стає зав'язкою наступного сонету. Пролог, який сам по собі є завершеним сонетом, містить у собі сенси, кожний з яких буде втілений в окремому творі. Кожен рядок є початком нового сонету, який закінчується рядком, що у свою чергу починає наступний вірш. Останній сонет повертається до першого рядку прологу і символізує вічний коловорот відроджень і смертей, вічний шлях «чину, жертви, віри», який чекає на юних героїв. І хоча сонет перш за все покликаний виражати інтимні почуття, Мосендз використовує цю форму для вираження іншої любові – любові до свого Роду як джерела вічного життя і поклику до здійснення свого призначення заради майбутнього величного Собору:

І путь геройства, вічна і ясна,
почнеться Роду в життєвому вирі,
ЯК ЗАЦВІТЕ ЮНАЦЬКАЯ ВЕСНА [5, с.50].

Наступні твори збірки поглиблюють і урізноманітнюють ці мотиви. У «**Баляді про побратима**» уже в назві заявлена тема побратимства і вірності присязі. Спомин про загиблих товаришів, як і клятва вічної пам'яті полеглим і помсти північному кату, дуже сучасно і болісно звучить у теперішній час:

А може в застінку Москви
замучив лютий кат,
того хто побратимом був
моїм (це більш ніж брат)

і хто мав тисячі імен:

Петро, Данило, Гнат ...[5, с.54]

Мотив вічного шляху «вперед і ніколи назад», вписування українських імен і топосів у карту світу, його досягнень і відкриттів, є ключовим у вірші «**Мапа**». У «**Берладницькій сестині**» поет послуговується доволі рідкою для української поезики формою шестивірша зі надскладною системою зв'язування строф: всі строфи мають однакові слова-закінчення, кожна наступна строфа підхоплює останнє слово, послідовно використовує наступне слово-закінчення і розвиває єдину думку ліричного героя, залишаючи її в колі монологу до самого себе – вигнанця, який знов і знов розриває собі серце спогадами про поразку і запеклою мрією про «заграву волі над Дніпром і Богом».

«**Регіна**» – це Мосендзова пісня до Прекрасної Дами. Але його Дама – це діва-воїтельниця, що заповонила всі думки лицаря, чиє життя навіки належить цій «дівчині українських піль» з обличчям Мадони.

У циклі «**Сонетність**» поет вкотре зізнається у любові до цієї вишуканої форми поезії:

Улюбленець мій – різьблений сонет,

коштовний подарунок з Ренесансу.

Серед нової зброї декадансу

блискучий все його вузький стилет [5, с.63].

Йому як людині науки близька сонетна вивіреність кожного складу і рядка. Цей цикл – філософське звернення до братів по перу, до вічної природи як наснаги життя, це роздум про самотній дух та безкрайню жагу пізнати Таємне, самотність людської душі і вічну спрямованість до зірок, і нарешті, про призначення поета, його місію як Пророка, який з'єднує «Кінці і Початки» у вічному русі життя, митця, який, можливо, і не побачить «досвітнії зорі», але повинен нести терновий вінець. Висока напруга попередніх рядків раптом зникає у останньому вірші, де поет констатує неспроможності відповідати викликам часу, що «гукає, жертви, діла хоче...». Використанням займенника «ми» поет зараховує себе до втомлених, сліпих, глухих, що «не чують грому слів» і прагне нового співця, «який би нам зумів у кволе серце вкласти слух і очі», трагічно зневірившись у своїх силах.

«**Криниця ніжності**» відкриває нам іншого поета. Лицар, звільнивши рідний край, залишає в дар не переможну зброю, силу і волю, а ніжність, людяність, що є сенсом життя вільної людини. Вірші цього циклу оспівують найщиріші почуття: любов-жалість до коханої, замишування сільським храмом зі спогадів дитинства, в якому «ясніють віконні у присмерку плями, дримає Микола у різьбленій рямі, а тремітний вогник щось Спасові каже», щемність до столітнього парку, що прощається з зимою і притих у передчутті весни, – такі прості, людські почуття ніжності, тиші, безмежності гармонії, за які лицар віддав своє життя.

«**Прометей**» збудований на контрасті невимовних страждань героя, які він мужньо витримує, і шалу його катів – героя, який нарешті стане вільним, і все це на фоні космологічної картини світу. І хоча поезія Мосендза не позбавлена тенденційності, вражає майстерність поета, його незвичні авторські епітети і

метафори, наприклад, як «кривава задрісна зоря», яка в розпачі жбурляє у космос «жмут метеоритів».

«**Антимарія**» – це подорож ліричного героя у пошуках ідеалу жінки. Його кохана існує в різних епохах і світах. Поет віртуозно змішує події давньої історії, біблійні та літературні сюжети і сьогодення. «Ти» – це і дівчина з кармінними вустами на трамвайній зупинці, яка віддає перевагу сеансу кіно над зорями, і одна з викрадених римлянами сабіянок, яка прагне чуттєвої насолоди, а поет почуває себе залишеним усіма Дон Кіхотом, якому більше «не змагатись з вітряками». Останній вірш циклу має форму улюбленого поетом сонету. Жадана ліричним героєм Марія виявилася марою, чаклунством, і зрештою він відкидає примарне щастя.

Сенс циклу «**Зодіак**» передано вже у біблійному епіграфі до нього: «І буде нове небо і нова земля». Велична картина руйнування космічного порядку, серед якої залишиться лише найчистіша Діва, з якої і почнеться нова ера людства. Поет звертається до тих, чия сутність – ненависть і лицемірство, байдужість і облуда, і дає їм присуд: «непотрібній Майстру глині бути порохом біля шляхів століть!».

«**Уста неціловані**» – це прославляння жертвовного шляху героїв, що все життя присвятили визвольній боротьбі. Поет обирає казковий сюжет для зав'язки: до колиски ліричного героя з'являються три чаклунки, що нагороджують його дарами: хоробрістю, славою, мужністю, красою. Третя ж з них приносить дивний подарунок – вона прирікає його на самотність, змушуючи палке серце віддатись лише змаганню. Вона подарує йому перший і останній поцілунок тільки на порозі вічності як нагороду за відданість. «Заціловані уста» ведуть «до зрад нових навиклими вустами», чиї власники або змирились і улаштувались на чужині, або вигідно продали «вічних слів красоту» і гендлюють «хистом без турботи». Натомість «уста неціловані» символізують жертвовну вірність на шляху до волі, якій єдиній присвячено життя героя.

«**Мій шпиталь**», на відміну від інших поезій, має в основі реальні події – перебування поета у військовому шпиталі в далекому 1919 році. Але це не тільки героїчна оповідь про борців, які долають смерть силою звитяжного духу. Як ми бачили, для стилістики Мосендза дуже важливим є останній вірш його маленьких циклів, який завжди висвітлює стрижень думки. Здавалося б, це місце повинен був посісти передостанній вірш, фактично заповіт, в якому ліричний герой просить друга «не скиглити» у нього на могилі, а заспівати переможну пісню українських козаків «Гей, нумо, хлопці, до зброї»:

І, втішаючись із вами,
на майбутні перемоги
дух мій радісно полине
на останній, з Богом, герць ... [5, с.96].

Але поет будує композицію інакше. Остання поезія – це спогад про жінку, яка своєю вірою подарувала герою всі ті роки. Глибока вдячність до реально існуючого «дівча», що вміло «викресать надії промінь з невірних слів тобі чужої мови, й були ласкаві нам твої долоні, коли уже безсиле було слово», надає цій поезії незвичної для Мосендза простоти і проникливості. Ця дівчина –

чужинка, і перед читачем постає прозора аналогія з чужою землею, що прийняла вигнанців. Якби цикл закінчився заповітом, це була б завершена історія, до того ж завершена остаточно і безнадійно, хоча і нескорено. Але обраний автором кінцевий вірш символізує подолання смерті завдяки одній тендітній, сповненій безкорисливої любові і віри жінці.

Назва циклу «**Ми були..**» має символічне значення і викликає почуття двоїстості. З одного боку – це поезія самоствердження, самтотожності, значущості, і підтвердженням того є минуле, яке існувало, хоча споглядання музейних полиць викликає у героя почуття мізерності минулих діб, чий відбиток здатен розміститися на невеликій полиці. Це жаль за полеглими, це ототожнювання себе зі всіма, хто віддав життя: «О, скільки без краю, без ліку поляглим я бів в бою!», і впевненість у безсмертності героїв: «Ми встанем!». Це прийняття шляху вигнання, берладництва як збереження вольності для майбутньої могутності.

А з другого боку – це кинутий всім рабам в обличчя вирок і зневага, які виливаються у рядки, що шмагають:

У татарви шукали оборони,
людьми татарськими воліли бути,
бо ханські все були миліші пута,
аніж свої, князівські, закони [5, с.101].

Це коротка історія упокорення України, зради і підлабузництва, продажу своєї честі і батьківщини, це викриття шляху, який привів українців до стану, коли «ми не є». Останній вірш закінчується трагічним риторичним питанням:

А ще кому знесете ви данину?
Яким варягам зложите присягу?
Яку чужу прикрасите ви сагу?
І перед ким ще схилите коліна? [5, с.102].

Поет, як і інші представники "Спізненого покоління" української національної літератури в еміграції, «став свідком краху сподівань на власну державу; вигнані за межі власного краю, вони були дійовими особами смерті старих богів: малоросійства, етнографічного зачудування минулим, безвольного і безвідповідального очікування політичного, культурного та національного суверенітету нізвідки»[7]. Дивовижно, як нагально і сучасно звучить цей вірш зараз, коли Україна вкотре кинута у вир кривавої і нелюдяної війни, і вкотре змушена доводити своє право на існування.

І все ж останній цикл збірки – «**Pornona militans**» – залишає нам надію на майбутнє. Солдати Помони, римської богині плодів і достатку – це українські воїни, що йдуть на смерть. Вони одночасно вписані в древню українську митологію, світову історію, біблейську оповідь і космологічну картину Всесвіту. Цикл і вся збірка завершуються своєрідним маніфестом поета-пророка, в якому він «на знак майбутнім дням зневіри й суму» проголошує здійснення пророцтва, з'єднання Слова з Чином і початок визволення. І хай поет помилився у термінах, але він був правий у головному – вільний дух України вистоїть і переможе, а її ганебне рабство згине.

Леонід Мосендз був поетом-романтиком одної думки, одної ідеї, великого болю за рідну скривджену землю. Його лірика різноманітна, але чи милується він розніженою червневим сонцем Ельбою, чи роздумує над долею величних римлян, чи завмирає перед таємницями Всесвіту, чи шукає щастя у коханні – за всіма його почуттями і роздумами стоїть образ України, якому він буде вірний до останнього подиху.

Список літератури

1. Череватенко Л. «Безодня смерті і безодня життя спіткались на межі» (Л. Мосендз). *Дніпро*. 1990. № 11. С. 64-68.
2. Неврлий М. Я. Празька українська поетична школа. *Слово і час*. 2011. №12. С. 4-11. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/144337/02-Nevrly.pdf?sequence=1>
3. Шелест В. Поезія Леоніда Мосендза.
URL: <https://www.istpravda.com.ua/research/511c5efe06400/https://md-eksperiment.org/post/20161224-poeziya-leonida-mosendza>
4. Набитович І. Леонід Мосендз – лицар святого Грааля. Дрогобич: Відродження, 2001. 222 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Nabytovych_Ihor/Leonid_Mosendz_-_Lytsar_Sviatoho_Hraalia/
5. Мосендз Л. Зодіак. Прага: Колос, 1941. 110 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/19862/file.pdf>
6. Яремчук І. Генетично-естетичний контекст сонетного циклу Богдана Кравціва «Дзвенислава». *Парадигма: зб. наук. пр.* – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2011. Вип. 6. С. 173-184.
URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/40475/14-Jaremchuk.pdf?sequence=1>
7. Федорчук С. "Птах високого лету". Леонід Мосендз: від світогляду до творчості. URL: <https://www.istpravda.com.ua/research/511c5efe06400/>